

povišanih taks? V uvodu k taksnemu zakonu trdi, da pričakuje od tega povišanja 100 milijonov dinarjev. — Čisto gotovo pa je, da bodo te takse deležili pod milijarde v državno blagajno. Dokaz za to imamo iz proračuna in plačila taks prejšnjih let. Po proračunu za 1921-22 so znašale takse okoli 200 milijonov dinarjev. Po proračunu za 1922-23 so pa vsled izenačenja taks, ki se je izvedlo z zakonom iz leta 1921 določene takse v znesku 407.600.000 D.

Iz kazih, katere smo dobili od finančnega ministrstva, se je pa plačalo na taksah v 10 mesecih 448 milijonov 100.000 D, torej se je v desetih mesecih plačalo mnogo več, kakor je pa določeno za celo leto.

Koliko plačuje Slovenija?

Ako se to plačilo 448.000.000 D lepo razdeli na posamezne pokrajine, vidimo, da odpade od tega zneska na prečankse kraje 320.000.000 D torej okroglo tri četrtine vseh taks. Ako pogledamo te izkaze po posameznih pokrajinah, vidimo, da je Slovenija plačala v desetih mesecih na taksah 63.000.000 D., štirikrat večja Srbija pa komaj 126.000.000 D.

Zanimivo je dejstvo, da je plačala Slovenija na neposrednih davkih v desetih mesecih 73.000.000 D, na taksah pa tudi skoro toliko, in sicer 63.000.000 D. V nekaterih mesecih je plačala Slovenija na taksah celo več, kakor na neposrednih davkih. V maju mesecu letošnjega leta na primer je plačala na taksah 9 in pol milijonov dinarjev, na neposrednih davkih pa 9.300.000 D. Iz tega se lahko sklepa, da bo zopet Slovenija z novim povišanjem taks najhujše prizadeta.

V celi državi.

Ako primerjamo plačilo neposrednih davkov v celi državi s plačilom taks v celi državi, vidimo, da se je v celi državi plačalo v desetih mesecih na neposrednih davkih 488.000.000 D, dočim znaša po proračunu svota neposrednih davkov 518.000.000 D. Torej se je neposrednih davkov plačalo manj, kakor je pa bilo določeno po proračunu. Pri taksah je pa narobe. Taks se je plačalo v celi državi v desetih mesecih 448.000.000 dinarjev, dočim znašajo takse po proračunu 339.000.000 D. Torej se je plačalo v desetih mesecih na taksah za 110.000.000 D več, kakor se pa zahteva po proračunu. Zato ni prav nič potrebno, da gospod finančni minister zahteva, da se morajo takse povišati še za 100 milijonov D, ker se je v celi državi že v desetih mesecih plačalo taks za 110 milijonov dinarjev več, kakor ja pa določeno po proračunu leta 1922-23.

Iz kritike zakona samega sledi nedvomno, da pomenja to izenačenje pristojbinskega zakona, kakor dosedaj še vsako izenačenje, poslabšanje dosedanjih razmer, ker se brez poznavanja naših razmer in potreb, brez ozira na različno kulturo zgolj iz pretiranih fiskalnih razlogov povečajo že obstoječe takse in uvajajo nove, ker se otežkoča celi pristojbinski postopek, zlasti pa še kazensko postopanje. Ta zakonski načrt utrjuje in pospešuje birokratizem, ustvarja nejasnost in negotovost dosedanjega pristojbinskega postopanja, pomenja preveliko obremenitev prečankskih krajev, zlasti pa preveliko obremenitev kmetijskega in delavskega ljudstva.

Zadružni tečaji

se vršijo

od 12. novembra naprej po vseh sodnih okrajih Štajerske, Koroške in Prekmurja.

letnim dekletom so rdeča lica in starci so se čutili mladeniče ob ognju njegovih besed.

Vse je bralo Aleša Blaža, knjiga je v kratkem izgnila iz prometa in založnik je moral «z velikimi stroški» oskrbeti drugo in še tretjo izdajo. Kmalu nisi srečal več človeka na ulici, ki bi ne nosil debele, v rdeče platno vezane knjige pod pazduho.

Kritiki so pisali dolge članke laskavih ocen, slovstveniki so iskali in zbirali njegova dela ter govorili o novi dobi narodnega in vobče svetovnega slovstva, mladi nadebudni pisatelji so v nemem občudovanju strmeli v njegove knjige, oboževali Aleša Blaža, likali svoje pisateljsko pero ob njegovem sijajnem zgledu, se strastno prepirali z njegovimi nasprotniki, vsa javnost se je začudena zavedala, da leži v sponah slavnega, nedosežnega pripovednika in završalo je po papirnatem gozdu:

«Kdo je Aleš Blaž —?»

Nihče ga ni poznal —.

Šli so popraševati založnika. Založnik pa jim je povedal, da ga še nikoli ni videl. Rokopisi, je pravil, prihajajo k njemu večinoma po pošti, ali pa jih prinese sluga, in nagrado mu mora pošiljati poštneležeče kdove kam v tujino.

Časnikarji so ugibali o tem in o onem, končno pa so uganili, da je «Aleš Blaž» le pseudonim, le izmišljeno pisateljsko ime in za tem nerodnim imenom da se skriva sijajen, ženičen človek, ves drugačen nego so drugi smrtni ljudje, mlad mož visoke, nekoliko suhe postave, zmagovitega, neustrašenega nastopa, poln ognja in živahnosti, njegova obleka je neoporekljivo najnovejšega kroja, njegov obraz je gladko obrit in izrazitih, izklesanih potez, njegove oči se iskrijo, njegovi lasje so črni in kuštravi.

A. Predavanja:

1. Zgodovina zadružništva s posebnim ozirom na Slovenijo in Jugoslavijo.
 2. Vrste zadrug, njih bistvo in pomen za narodno gospodarstvo.
 3. Načela zadružništva.
 4. Posojilnice in varčevanje.
- Popoldne razgovor zadružnih funkcionarjev o denarnem gospodarstvu v zadrugah in zadružnem gospodarstvu sploh.

B. Spored tečajev:

- I. 1. Ponedeljek, 12. novembra ob pol 10. uri dopoldne: Brežice v župnišču (za sodni okraj Brežice).
 2. Torek, 13. novembra ob 9. uri dopoldne: Rajhenburg v društveni dvorani (za sodni okraj Sevnica).
 3. Četrtek, 15. novembra ob pol 9. uri dopoldne: St. Vid na Planini v župnišču (za vzhodno polovico sodnega okraja Kozje).
 4. Petek, 16. novembra ob pol 9. uri dopoldne: Kozje v Okrajni hranilnici (za vzhodno polovico sodnega okraja Kozje).
 - II. 5. Ponedeljek, 19. novembra ob pol 9. uri dopoldne: Slovenjgradec v prostorih Hranilnice in posojilnice (za sodni okraj Slovenjgradec).
 6. Torek, 20. novembra ob 9. uri dopoldne: Šoštanj v cerkveni hiši (za sodni okraj Šoštanj).
 7. Četrtek, 22. novembra ob pol 9. uri dopoldne: St. Jurij ob Taboru v cerkveni hiši (za sodni okraj Vransko).
 8. Petek, 23. novembra ob pol 9. uri dopoldne: Rečica ob Savinji v gostilni Čujež (za sodni okraj Gornji Grad).
 - III. 9. Ponedeljek, 26. novembra ob pol 9. uri dopoldne: Laško v društveni dvorani (za sodni okraj Laško).
 10. Torek, 27. novembra ob pol 9. uri dopoldne: Celje v hotelu Beli vol (za sodni okraj Celje).
 11. Četrtek, 29. novembra ob pol 10. uri dopoldne: Rogatec v kaplaniji za (sodni okraj Rogatec).
 12. Petek, 30. novembra ob 9. uri dopoldne: Šmarje pri Jelšah v gostilni Gradč (za sodni okraj Šmarje).
 - IV. 13. Ponedeljek, 3. decembra ob 9. uri dopoldne: Sv. Lenart v Slov. gor. v društveni dvorani pri Arnušu (za sodni okraj Sv. Lenart).
 14. Torek, 4. decembra ob 10. uri dopoldne: Konjice v prostorih Kmetijske hranilnice in posojilnice (za sodni okraj Konjice).
 15. Četrtek, 6. decembra ob 9. uri dopoldne: Slov. Bistrica v posvetovalni dvorani Okrajne hranilnice (za sodni okraj Slov. Bistrica).
 16. Petek, 7. decembra ob pol 9. uri dopoldne: Maribor v Lekarniški ulici 6-I. (za oba sodna okraja Maribor, levi in desni breg).
 - V. 17. Ponedeljek, 10. decembra ob pol 9. uri dopoldne: Prevalje v dvorani Katoliškega izobraževalnega društva za sodni okraj Marenberg.
 19. Četrtek, 13. decembra ob pol 9. uri dopoldne: Ptuj v Minoritski dvorani (za sodni okraj Ptuj).
 20. Petek, 14. decembra ob pol 9. uri dopoldne: Središče v Društvenem domu (za sodni okraj Ormož in Medjimurje).
 - VI. Po Novem letu: Gornja Radgona, Ljutomer, Murska Sobota, Črenšovci. Podrobni spored se objavi pravočasno.
- Zadruharji in posojilničarji, somišljeniki SLS, občinski odborniki, člani županske zveze, izobraževalnih društev, Orli, Orlice, Mladeniške in Dekliške zveze: udeležite se tečaja polnoštevilno.

In Aleš Blaž je sedel v tisti usodni noči v zapuščeni sobi enonadstropne hiše pri slabi, brleči svetiljki in mislil na svoje življenje —.

Ni bil rad v domovini. Pravzaprav ga skoraj nikoli ni bilo doma. Njegov dom je bila tujina, tam ga nihče ni poznal, ljudje so šli mimo njega, se niso brigali zanj, sam s seboj je bil, nemoten in neopažen je mogel delati, opazovati. Njegova najlepša dela so nastala v tujini.

Ne da bi sovražil domovino. Nikakor ne. Saj ji je dajal najboljše, najlepše, kar je imel, nesmrtna dela svojega duha.

Pa užaljen je bil —.

Aleš Blaž ni bil bogat. Oče — trgovec — mu je zapustil prazno hišo in nekaj denarja. In od tega ni mogel živeti, še manj pa s tem uresničiti svoje ideale, ki so šli za visokimi, daljnimi — dragimi cilji.

Toda, bodete ugovarjali, ali nima «Kraljevska akademija prosvete», najvišja zastopnica kmetnosti in književnosti, bogato založena z državnimi podporami in zasebnimi darovi, — ali nima ta dolžnosti, da podpira podpore potrebne duševne delavce?

Stvar je imela svojo posebno zgodbo.

Nekdaj, pred mnogimi leti, je šlo v svet njegovo prvo veliko delo. Njegova povest «Grmeči svetovi» je kakor grom udarila med beroče občinstvo, ljudje so se pulili za knjigo. Kmalu je sledilo drugo in tretje delo in še nekatera in vsa javnost — in Aleš Blaž z njo vred — je bila prepričana, da bo kraljevska akademija prosvete kupila njegova dela, mu naklonila častno nagrado ter mu zagotovila mirno, študijam in delu posvečeno življenje. Kajti noben pisatelj — niti najslavnejši — še ni kedaj živel od samega peresa.

Mlad je še bil tistikrat, poln idealov, delati je hotel,

Naša županstva

naj svoj protest proti kuluku utemeljujejo podobno kakor je to storil okrajni zastop mariborski, ki je v svoji seji dne 27. sept. 1923 razmotril vprašanje o kuluku ter prišel do sledečega enoglasnega sklepa:

«Zakon o kuluku naj se pri nas ne uporablja, ker bi pomenjalo uporabljanje kuluka znatno poslabšanje že obstoječih razmer.

Prinasa je namreč v veljavi zakon z dne 23. junija 1866, št. 22 dež. zak. za Štajersko. Ta zakon določa v § 6, da se okrajne ceste naj gradijo in vzdržujejo od okrajnih zastopov potom okrajnih doklad. Ta zakon se je že dosledno uporabljal nad 50 let in so okrajni zastopi svoje ceste v resnici vzdrževali z lastnimi dohodki, posebno z okrajnimi dokladi.

Ta način vzdrževanja popolnoma odgovarja načinu, kakor se vzdržujejo državne ceste ter se torej morajo okrajne ceste označiti v zmislu zakona, «da so okrajne ceste ustrezne državnim cestam.»

Ta način vzdrževanja pa tudi odgovarja načinu vzdrževanja s kulukom, samo da je popolnejše in pravičnejše razdeljeno breme, ki ga ljudstvu nalaga vzdrževanje cest.

Po kuluku je namreč dopustna zamena z drugimi močmi, dopusten pa je tudi popolen odkup od osebnega dela. Za ta odkup so določene posebne takse. Da se ne gre za osebno delo, sledi najbolje iz dejstva, da so tej taksi podvržene tudi juridične osebe. Taksa je tem večja, čim bogatejša je dotična oseba.

Isti princip velja v zakonu z dne 23. junija 1866. Zameno izvrši okrajni zastop, ko najme posamezne delavce in voznike za ceste in jim plača mezde po dnevnih cenah. Obenem je pa tudi taksa določena stopnjema in sicer v obliki doklad na davke. Čim več ima kdo premoženja, tem več plačuje davkov in tem več plačuje tudi okrajnih doklad, ki se uporabijo za vzdrževanje cest.

Ta način pridobivanja sredstev za vzdrževanje cest je že udomačen in gre avtomatično naprej od leta do leta. Doklade se pobirajo po davčnih uradih, torej popolnoma pravično in brez posebnih stroškov in težko; kuluk pa bi povzročil mnogo dela in bi bilo nemogoče dohodke za vzdrževanje cest urediti tako enakomerno in precizno, kakor se to dogaja po sedanjem sistemu. Kuluk predvideva, da se eventualni prebitki morajo shranjevati in vporabiti za popravilo dotičnih cest ob dani priliki. S tem je rečeno, da tudi zakon o kuluku ne namerava drugega, kakor poskrbeti potrebna sredstva za vzdrževanje cest. Ta namen pa se mnogo bolje, mnogo preciznejše doseže po dosedanjem načinu, da se namreč krijejo stroški z okrajnimi dokladi na davke.

Za izvanredne slučaje pa določa § 7, da se lahko tudi po dosedanjih zakonih prisili občine, da prispevajo za vzdrževanje okrajnih cest v naturi, bodisi da morajo dati za okrajne ceste potrebno število voženj ali pa delavce.

Isto velja o občinskih cestah, kakor to določa § 11 zakona z dne 23. junija 1866 ter §§ 24, 69 in 70 občinskega reda.

Ker bi torej pomenjala uvedba kuluka poslabšanje današnjih že obstoječih razmer in bi se naprtilo občinam, osobito županom, novo, ogromno delo, ki bi ga pri najboljši volji ne mogli rešiti brezhibno, katero pa že dosedaj rešujejo na podlagi predpisanih davkov davčni uradi, zato je sklep, da se zakon o kuluku pri nas ne uvede, utemeljen.

V Mariboru, dne 27. sept. 1923.

študirati, videti ljudi in dežele, razširiti si obzorje, vleklo ga je v svet. Daljni, pestri svet je bil njegovemu ustvarjajočemu duhu neizčrpen vir, iz njega je zajemal vedno nove misli in kakor pridna čebelica je hotel nositi sladko strd iz daljnih vrtov v domači panj —.

In k temu bi mu naj bila pomagala kraljevska akademija prosvete.

Pa ljudstvo je kupovalo in bralo svojega Aleša Blaža, edino vprašanje, ki so se ga smatrali dolžni da ga rešijo, je bilo, ali je Aleš Blaž najslavnejši pisatelj vobče, ali pa le najslavnejši svoje dobe, kvečjemu da so se zabavljali čez kraljevsko akademijo, založnik je bogatel, Aleševa dedščina se je sušila — kraljevska akademija pa se je mirno shajala k svojim rednim sejam, kupovala dela inozemskih pisateljev, zbirala in izdajala zaprašene rokopise davno umrlih pesnikov, jim stavila spomenike — in po dokončanem tem kulturnem delu je z beročim občinstvom vred odpotovala na oddih v sveži planinski zrak —.

Užaljen je odšel Aleš Blaž nazaj v svojo tujino. Pisateljvanje je postalo njegov kruh. Tlačnil je s peresom.

In zdajpazdaj je njegov založnik razburil javnost s kakim «najnovejšim delom Aleša Blaža», ljudje so noreli za knjigami, založnik si je mel roke, Aleševa dedščina pa se je krčila —.

Le redko je prišel domov. In vsakikrat je bila hiša njegovih očetov bolj zanemarjena, vsakikrat je zevala ena razpoka več na njenem pročelju, žleb gori pod streho se je klavrno obešal niže in niže in dimnika sta v svojo resnobo uvaževala samomorilni skok v globočine —.

Pa ni se brigal za to.

(Dalje prihodnjic.)